

PHÁT BIỂU CẢM NGHĨ VỀ TÁC PHẨM

BÁNH TRÔI NƯỚC - VĂN MẪU 7

Đề bài: Phát biểu cảm nghĩ về tác phẩm Bánh trôi nước của Hồ Xuân Hương.

Bài mẫu hay nhất

Nhà thơ Xuân Diệu rất mê thơ Hồ Xuân Hương. Ông đã dành nhiều thời gian để thưởng thức, nghiên cứu thơ Xuân Hương và rất tâm đắc với cái biệt danh mà ông đặt cho nữ sĩ: Bà chúa thơ Nôm.

Hồ Xuân Hương là một nhà thơ nổi tiếng của nước ta vào cuối thế kỉ XVIII, đầu thế kỉ XIX, cùng thời với đại thi hào Nguyễn Du. Chế độ phong kiến ở giai đoạn suy tàn đã bộc lộ mặt trái đầy xấu xa, tiêu cực. Là người giàu tâm huyết với con người và cuộc đời, Hồ Xuân Hương đã gửi gắm vào thơ những điều suy tư trăn trở trước hiện thực phức tạp của xã hội, trước số phận bất hạnh của con người, nhất là phụ nữ. Bài thơ Bánh trôi nước phản ánh thân phận đau khổ, phụ thuộc của người phụ nữ và ngợi ca phẩm chất cao quý của họ.

Bánh trôi là thứ bánh quen thuộc, dân giã của vùng đồng bằng Bắc Bộ. Gạo nếp xay nhuyễn thành bột, lọc cho mịn, để thật ráo rồi bẻ thành từng miếng nhỏ, nặn tròn cỡ quả cà pháo, nhân làm bằng đường thẻ có màu nâu đỏ. Cho bánh vào nồi nước sôi, luộc chín, vớt ra nhúng sơ vào nước lạnh rồi xếp vào đĩa. Lúc nguội, bánh ăn dẻo và thơm ngọt. Người xưa cho rằng đây là thứ bánh tinh khiết, có thể dùng để cúng. (Mùng 3 tháng 3 Âm lịch có tục cúng trời đất, tổ tiên bằng bánh trôi, bánh chay và hoa quả).

Bài thơ Bánh trôi nước thuộc loại thơ vịnh vật (giống như Quả mít, Cái quạt, Con ốc nhồi...). Hồ Xuân Hương chịu ảnh hưởng sâu sắc của cách diễn đạt trong thơ ca dân gian:

*Thân em vừa trắng lại vừa tròn,
Bảy nổi ba chìm với nước non.*

Chiếc bánh trôi vừa trắng, vừa tròn, thật đẹp đẽ, đáng yêu nhưng đằng sau những chi tiết rất thực ấy lại là điều Hồ Xuân Hương muốn nói: người phụ nữ và thân phận họ. Xưa nay, phụ nữ được coi là phái đẹp, là tinh hoa của Tạo hóa. Bởi vậy, nhìn chiếc bánh trôi nước xinh xắn, ta dễ dàng liên tưởng đến vẻ đẹp trong trắng của người con gái đang xuân.

Cũng giống như chiếc bánh trôi bao lần chìm nổi, người phụ nữ xưa phải chịu số phận bầy nổi ba chìm trong xã hội trọng nam khinh nữ đây bắt công. Lễ giáo phong kiến đã tuowcs đoạt quyền tự do, buộc họ phải sống lệ thuộc vào người khác. Tại gia tòng phu, xuất giá tòng phu, phu tử tòng tử. Đã vậy, những thế lực đen tối luôn đẩy họ vào nghịch cảnh đau thương. Người phụ nữ trong thơ Xuân Hương cũng cùng chịu chung số phận với người phụ nữ trong thơ Nguyễn Du: Đau đớn thay phận đàn bà, Lời rằng bạc mệnh cũng là lời chung!

Không được làm chủ số phận của mình, người phụ nữ nào có khác chi chiếc bánh trôi ngon hay dở là do tay kẻ làm ra nó: Rắn nát mặc dầu tay kẻ nặn. Nhưng điều đáng nói lại là chuyện khác, chuyện tấm lòng son. Nhân bánh trôi làm bằng đường thẻ màu nâu sẫm. Khi bánh chín, lớp vỏ bằng bột nếp coa màu trắng trong, nhìn thấy rõ màu của nhân. Ví nhân bánh như tấm lòng son thì cái ẩn ý mà tác giả muốn gửi gắm đã bộc lộ ra. Hồ Xuân Hương kín đáo khẳng định rằng dù có bị chà đạp, vùi dập, dù cuộc đời có ba chìm bảy nổi đến đâu chẳng nữa thì người phụ nữ vẫn giữ nguyên vẹn phẩm giá cao quý của mình. Cách nói khiêm nhường mà chứa đựng một ý chí kiên định biết chừng nào. Đồng thời nó như một lời thách thức ngấm ngấm mà quyết liệt với cả xã hội phong kiến bạo tàn:

*Rắn nát mặc dầu tay kẻ nặn,
Mà em vẫn giữ tấm lòng son.*

Bài thơ tứ tuyệt chỉ có 4 câu, 28 chữ mà hàm chứa bao ý nghĩa. Nữ sĩ Xuân Hương với cái nhìn nhân văn, với quan điểm tiến bộ và thái độ dũng cảm hiếm có đã phác họa thành công chân dung đẹp đẽ về người phụ nữ Việt Nam. Tư tưởng tiến bộ của Xuân Hương đã được thể hiện qua nghệ thuật thơ sắc sảo, điêu luyện. Điều đó khiến thơ của bà sống amix trong lòng người đọc.

Bài mẫu 1

“Bà chúa thơ Nôm” Hồ Xuân Hương là một hiện tượng lạ trong nền văn học Việt Nam. Những bài thơ của bà giản dị, mộc mạc mà sâu xa, thâm thúy. “Bánh trôi nước” là một ví dụ điển hình. Nhà thơ đã mượn hình ảnh chiếc bánh trôi để nói lên thân phận của người phụ nữ trong xã hội phong kiến đây bắt công, đây áp bức.

Mở đầu bài thơ, tác giả dùng câu giới thiệu về chiếc bánh trôi, cũng là giới thiệu về vẻ bề ngoài, vẻ đẹp của người phụ nữ thời xưa:

“Thân em vừa trắng lại vừa tròn”

“Thân em...” là mô típ câu mở đầu của nhiều câu ca dao thời xưa nói về thân phận người phụ nữ trong xã hội phong kiến. Hồ Xuân Hương giới thiệu bánh trôi “vừa trắng lại vừa tròn”, mượn hình ảnh mộc mạc từ chiếc bánh trôi để nói lên vẻ đẹp thời trẻ trung, son sắc của người phụ nữ. Họ đẹp, đẹp từ hình thức “tròn” đến nhân phẩm “trắng”. Chỉ qua một

câu thơ đầu, tác giả đã cho ta thấy được giá trị thực sự của người phụ nữ trong xã hội phong kiến.

“Bảy nổi ba chìm với nước non”

Đây là quy trình nấu bánh trôi nước. Khi nấu, bánh trôi chìm nổi rất nhiều chứ không nằm im một chỗ. Ở đây, tác giả thật tài tình trong cách ví von. Câu trước là sắc đẹp, nhân phẩm. Đến câu thứ hai lại nói ngay về cuộc đời “bảy nổi ba chìm”. Một câu tục ngữ được sử dụng hợp lý, rất hay để nói về số phận long đong, lận đận của họ. Trong xã hội cũ, người phụ nữ không có gì cả, họ thậm chí còn không được quyết định số phận củ mình, chỉ biết sống vì người khác, vì chồng, vì con. Cuộc sống của họ long đong, chìm nổi y như bánh trôi nước vậy.

Câu thơ thứ ba:

“Rắn nát mặc dầu tay kẻ nặn”

Ở đây, Hồ Xuân Hương sử dụng biện pháp đảo ngữ rất tài tình, để từ “rắn nát” lên đầu câu nói lên sự phụ thuộc của người phụ nữ. Dù số phận có thế nào thì họ vẫn phải cam chịu, họ cũng sẽ không được phản kháng, chống cự. Đó là một đạo lý trong xã hội cũ nhằm trói buộc những người phụ nữ chân yếu tay mềm.

“Mà em vẫn giữ tấm lòng son”

Câu thơ cuối tạo sự lắng đọng trong tâm trí người đọc. Dù phải cam chịu, sự bất công luôn hiện hữu, nhưng những người phụ nữ vẫn luôn đẹp, đẹp từ tính cách cho đến tâm hồn, một nét đẹp đậm chất người phụ nữ Việt Nam. Giọng thơ đầy tự hào nói lên tấm lòng son sắc của biết bao thế hệ phụ nữ Việt, và cũng là hồi chuông cảnh tỉnh những người đàn ông phải biết trân trọng những giá trị quý báu mà mình có được.

“Bánh trôi nước” là một bài thơ sâu sắc của Hồ Xuân Hương. Đọc bài thơ, ta có thể cảm nhận được sự lên án sâu sắc của tác giả đối với xã hội cổ hủ xưa. Đồng thời cũng nói lên sự cảm thông, niềm tự hào với những đức tính quý báu của người phụ nữ Việt.

Bài mẫu 2

Thân phận người phụ nữ lênh đênh, trôi nổi như mười hai bến nước vào thời phong kiến. Thương cảm cho thân phận đau thương của người phụ nữ, “Bà chúa thơ Nôm” Hồ Xuân Hương đã sáng tác bài thơ “Bánh trôi nước”, một bài thơ em rất yêu thích. Chỉ bằng bốn câu thơ trữ tình chứa nhiều tâm tư, tình cảm sâu sắc, bài thơ đã lôi cuốn người đọc, người nghe bằng những vần điệu miêu tả một chiếc bánh dân gian thường dùng nhưng hàm ý lại xoay quanh vẻ đẹp thuần khiết của người phụ nữ Việt Nam, được thể hiện sinh động như sau:

*“Thân em vừa trắng lại vừa tròn
Bảy nổi ba chìm với nước non
Rắn nát mặc dầu tay kẻ nặn
Mà em vẫn giữ tấm lòng son.”*

Khúc dạo đầu được thể hiện qua những vần thơ chân thật mà rất phong phú về hình ảnh:

“Thân em vừa trắng lại vừa tròn.”

Đọc câu thơ, em liên tưởng đến chiếc bánh trôi nước trắng trắng, tròn ửng gọi cho người đọc, người nghe một niềm thích thú ngọt ngào. Hình ảnh đó đã được nhà thơ vẽ ra với cách ẩn dụ đặc sắc: lồng ghép vào màu sắc và hình dáng của chiếc bánh hiện lên làn da trắng mịn màng và thân hình đầy đặn của người phụ nữ Việt Nam. Chỉ bằng một câu thơ súc tích mà Hồ Xuân Hương đã nêu bật được vẻ đẹp “Nhất dáng, nhì da” của người phụ nữ nước ta. Cùng cảm nhận được nét đẹp của người phụ nữ về làn da, vóc dáng, Khổng Tử đã viết trong bài thơ Thục Nhân II như sau: “Tựa mỡ đọng trắng mượt làn da.” Hoặc nhà thơ Nguyễn Du cũng đã khen ngợi: “Khuôn trăng đầy đặn, nét ngài nở nang.” Cả hai tác gia này đều có cảm nhận rất hay về nét đẹp của người phụ nữ, nhưng theo em thì vần thơ của Hồ Xuân Hương súc tích, dễ thương và mang tính dân gian hơn.

Tuy đẹp như vậy, nhưng họ lại phải chịu cảnh:

“Bảy nổi ba chìm với nước non.”

Đọc đến đây, lòng tôi bỗng vỡ oà niềm thương cảm. Nhà thơ đã xuất sắc khi tiếp tục tả hình ảnh những chiếc bánh trôi bập bềnh trong nước dờng sóng sánh ánh vàng. Nhưng kèm theo hình ảnh hấp dẫn đó là số phận lênh đênh của người phụ nữ trong thời phong kiến qua thành ngữ “Bảy nổi ba chìm”. Cùng đồng cảm với tác giả, Nguyễn Du cũng từng viết: “Hoa trôi man mác biết là về đâu?” Nhưng câu thơ của Hồ Xuân Hương lại mang đậm tính chân thật, hàm súc chất chứa nỗi niềm riêng tư mà có lẽ nhà thơ cũng đang phải chịu đựng.

Vậy do đâu mà người phụ nữ phải chịu cảnh “bảy nổi ba chìm, chín lênh đênh” như vậy? Câu trả lời như sau:

“Rắn nát mặc dầu tay kẻ nặn.”

Nghẹn ngào và xúc động là hai điều mà em cảm nhận được khi đọc câu thơ trên. Chiếc bánh trôi nước được vuông tròn hay nát vụn là đều do người nặn bánh quyết định. Và nhà thơ đã khéo léo sử dụng hình ảnh ẩn dụ này để nói lên thân phận người phụ nữ hạnh phúc hay đau khổ đều do người khác quyết định, chứ người phụ nữ không hề được tự tay định đoạt số phận hay tương lai của mình. Người khác đó là ai? Đó chính là nam giới với những quan niệm lạc hậu của xã hội phong kiến “Trọng nam khinh nữ”, “Chồng chúa vợ

tôi”, “Tại gia tòng phụ, xuất giá tòng phu, phu tử tòng tử”. Tuy nhiên với quan hệ từ “mặc dầu”, Hồ Xuân Hương cũng thoát lên được ước vọng vươn lên của người phụ nữ muốn phá tung khuôn khổ chật hẹp này.

Tuy người phụ nữ phải sống trong cảnh nặng nề, tối tăm, nhưng đâu đó trong lòng họ vẫn ánh lên phẩm chất cao quý của con người Việt Nam:

“Mà em vẫn giữ tấm lòng son.”

Nhà thơ một lần nữa tiếp tục lồng ghép hình ảnh cái nhân của chiếc bánh mang sắc đỏ của đường thùng để tôn lên nét đẹp thanh tao của nhân phẩm người phụ nữ luôn trung hậu, thủy chung. Câu thơ cuối trong bài thất ngôn tứ tuyệt là câu “Hợp”, câu mang ý chính của toàn bài, mang ý nghĩa quan trọng nhất đó là “tấm lòng son”, tấm lòng son sắt như màu đỏ cao quý của máu chảy trong con người. Vừa miêu tả được bánh trôi nước vừa đề cao được nét đẹp bề ngoài lẫn bề trong của người phụ nữ, điều này đã thể hiện được tài năng xuất chúng của một nữ thi sĩ được người đời ca ngợi là “Bà chúa thơ Nôm”. Quả không ngoa chút nào vì với những quan hệ từ bình thường như “mặc dầu”, “mà”, nhà thơ đã diễn tả đầy đủ tinh thần hiên ngang bất khuất của người phụ nữ vừa sẵn sàng đối chọi với quan niệm hà khắc của chế độ phong kiến vừa giữ gìn phẩm chất cao đẹp của mình trong bất cứ hoàn cảnh nào.

Bằng nghệ thuật điêu luyện của thể thơ Đường hàm súc cùng với thủ pháp ẩn dụ sinh động, bài thơ Bánh trôi nước của nữ văn sĩ tài hoa Hồ Xuân Hương đã cùng lúc phác họa được hình ảnh của chiếc bánh trôi nước, đồng thời vẽ lên hình ảnh của người phụ nữ tuy số phận hẩm hiu trong một xã hội hủ lậu nhưng vẫn sáng lên niềm hy vọng và phẩm chất cao quý của mình.

Càng yêu quý tâm hồn và ngưỡng mộ tài năng văn thơ kiệt xuất của Bà chúa thơ Nôm, thế hệ phụ nữ ngày nay, đặc biệt là bản thân em, càng phải phát huy được những phẩm chất mà tác giả gửi gắm trong những câu thơ da diết, đầy xúc động. Trong công cuộc đổi mới đất nước, người phụ nữ giữ một vai trò quan trọng, nên họ càng phải phấn đấu hơn nữa để giữ gìn nét đẹp nội tâm đồng thời trau dồi thêm kiến thức để tự khẳng định mình. Có như thế người phụ nữ mới bình đẳng với nam giới để cùng chung tay xây dựng một xã hội văn minh, hiện đại.